

Historien om Treemonisha

Scott Joplin er først og fremmest kendt for ragtimekompositioner som *The Entertainer* og *Maple Leaf Rag*. Men hans store ambition sent i livet var operaen *Treemonisha*, som han i 1911 for egen regning fik udgivet som klaverpartitur. Han arbejdede hårdt på at skaffe midler til at få operaen instrumenteret, og til det formål organiserede han i 1915 en koncertopførelse i Harlem, hvor han selv sad ved klaveret. Den appellerede imidlertid ikke til datidens operapublikum, og efter Joplins død i 1917 blev *Treemonisha* glemt.

I 1970 blev den genopdaget, og den fik sin sceniske uopførelse i Atlanta i 1972 i en instrumentering af T. J. Anderson. Også andre komponister arbejdede med den, og i 1976 blev den opført med stor succes på Houston Grand Opera i en instrumentering af Gunther Schuller, en produktion, der samme år blev udgivet af Deutsche Grammophon. Begge disse udgaver er baseret på den europæiske operatradition, som den udtrykkes af komponister som Puccini og Richard Strauss. Senest har Rich Benjamin på basis af de meget sparsomme notater der findes i Scott Joplins eget eksemplar af 1911 udgivelsen, og udfra et dybtgående kendskab til den tids musik, udarbejdet en version, der formodes at ligge så

tæt op ad Scott Joplins egne intentioner som det nu er muligt. Også denne version er udgivet på CD i 2011. De uddrag vi præsenterer, er baseret på Harlem opførelsen fra 1915, og titelrollen som *Treemonisha* synges af sopranen Randi Gislason, medens Scott Joplins klaver varetages af pianisten Carol Conrad.

Handlingen udspiller sig i 1884 blandt afro-amerikanere i Arkansas. Der er gået 21 år siden Lincoln fik vedtaget den lovgivning der satte slaverne fri. Men trods friheden er det farvede samfund fastholdt i en vanskelig situation. Operaen beskriver hverdagen med majshøsten, med danselegene der holder humøret oppe, med konflikten med dem der vil fastholde samfundet i overtro, og med Aunt Dinah der hersker suverænt i køkkenet, og som sørger for at alle får mad når hun ved at blæse i sit horn, signalerer at det er spisetid.

Men Scott Joplins egentlige ærinde er meget mere end det. Hans talerør i operaen er *Treemonisha*, fundet som spæd under et træ af Monisha (deraf navnet), og opfostret af Monisha og hendes mand Ned. Nu 18 år gammel, står hun op imod dem der holder det farvede samfund fast i uvidenhed og overtro, og bliver valgt som den der skal lede dem fremad. Joplins grundtanke er at det der i sidste ende kan sætte det farvede samfund frit, er uddannelse. Hermed foregriber han med 50 år borgerretsbevægelsen, og James Meredith, der i 1961 blev et ikon ved at insistere på at blive optaget på University of Mississippi. Og at den der skulle stå i spidsen var en kvinde, lå også udenfor hvad der var acceptabelt i USA anno 1915.

Hen imod slutningen af operaen formulerer *Treemonisha* præcist Joplins budskab: "Ignorance is criminal". Og operaens aktualitet den dag i dag kan illustreres ved et citat af Barack Obama, der for nylig i en tale på Rutgers Universitetet, med henvisning til en aktuel præsidentkandidat, sagde: "... ignorance is not cool. It's not cool to not know what you're talking about".

